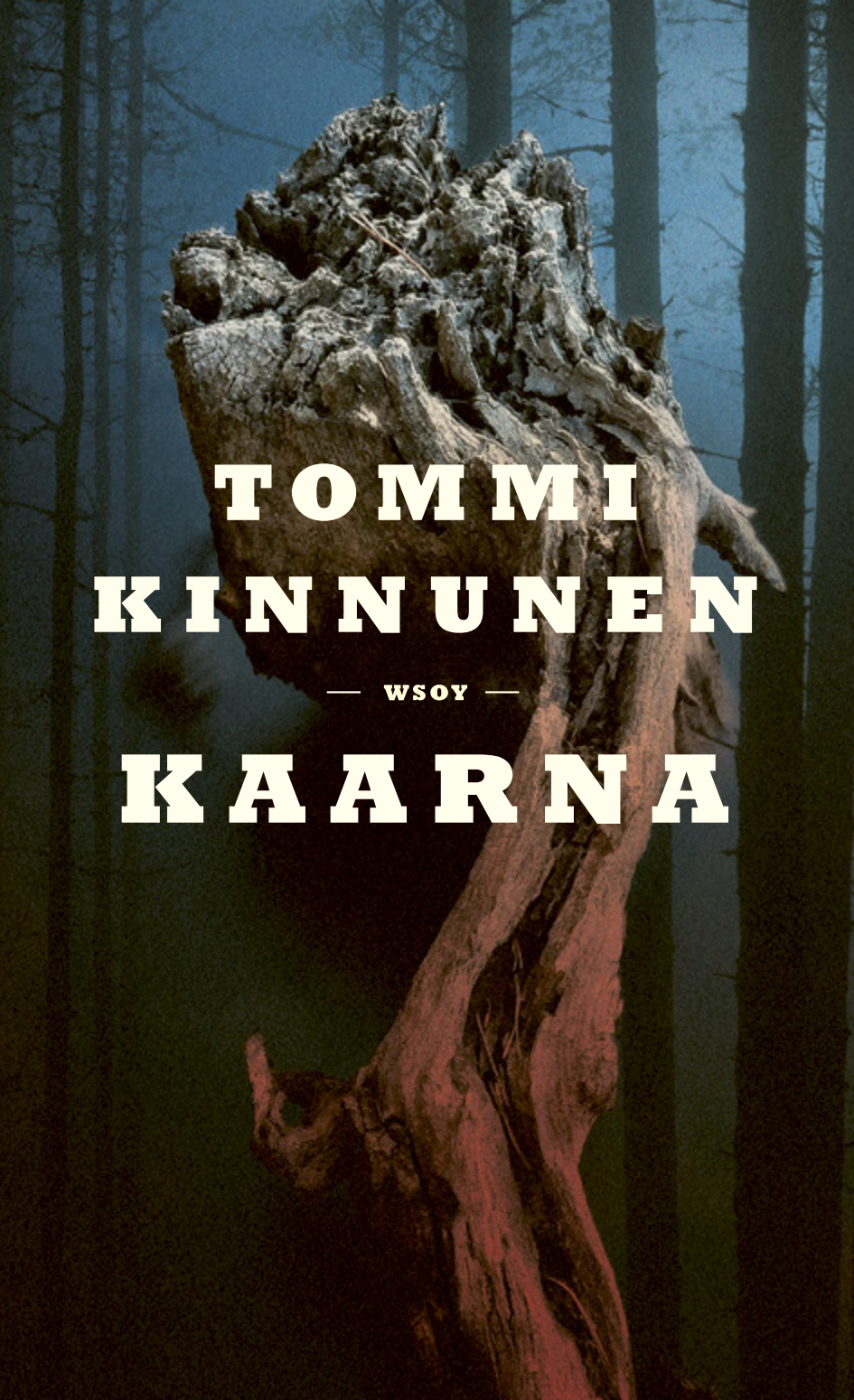

**TOMMI
KINNUNEN**

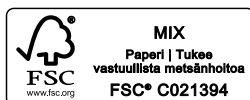
— WSOY —

KAARNA

T O M M I
K I N N U N E N
K A A R N A

Werner Söderström osakeyhtiö
Helsinki

© TOMMI KINNUNEN JA WSOY 2024
WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
ISBN 978-951-0-50319-5
PAINETTU EU:SSA

Särjetyille.

*Vanhat männyt ovat kasvattaneet runkoonsa
uloimmaksi paksun kerroksen, jota kutsutaan kilpi-
kaarnaksi ja jonka tehtävänä on suojata puun
jälsikerrosta metsäpaloilta. Vanhan puun kilpi-
kaarnassa voi näkyä menneiden kulojen aiheuttamia
haavaumia. Nämä palokorot kertovat sen selvinneen
tulesta, joka helposti polttaa nuoret, ohutkaarnaiset puut.*

LAINA 2001

LAINA KIIPEÄÄ kaksostytöt sylissään hitaasti yli tuulen kaatamien runkojen. Hän ei uskalla ottaa tukea sammaloituneesta oksasta ja varoo, ettei horjahda pois polulta, joka halkoo puolukankukkien kirjomia kankaita. Metsää ei saa häiritä, ja he vaeltavat ääneti kuin satujen tai enkelikiiltokuvien metsään eksyneet lapset. Suuret männyt ovat jo huomanneet liikkeen, mutta eivät ole päättäneet, ovatko kulkijat osa heitä vai eivät.

Laina on aina pitänyt metsää tuttavanaan, mutta nyt puut katsovat heitä toisin kuin ennen. Niiden oksille on jähmettynyt kirkasta pelkoa. Mitä pidemmälle Laina eksyy koskemattomaan aarnioon, sen syvemmälle se tunkeutuu häneen. Yhtäkkiä männyt lakkaavat väistämästä. Niiden juuristot alkavat tavoitella jalkoja, oksat repivät mekkoa, kaarna viiltelee ihoa. Pihkan ja suopursun tuoksut takertuvat käsiin. Metsän äänet, lintujen laulut ja tuulen humina lävistävät hänen korvansa. Hän painaa tyttöjä rintaansa vasten ja yrittää juosta takaisin tulosuuntaansa, mutta rungot katkaisevat tien. Joet tulvivat uomistaan, juuret repivät railoja

maan pintaan ja oksistot kurottautuvat alas tavoit-
taakseen lapset.

Hän ei taistele vastaan, sillä tietää metsän olevan
vahvempi. Hän erottaa puiden vihreän sykkeen,
niiden maan alla välittämät äänettömät käskyt ja
kehotukset. Männyt saavat otteen tytöistä, kiskovat
ne hänen sylistään ja nostavat korkealle latvuksiin.
Laina avaa suunsa ja päästää pitkää, sanatonta kir-
kuna. Se tarttuu oksiin, toisten joukkoon.

Kuinka paljon huutoa metsässä asuu?

MARTTI

MARTTI TUNNISTI siskonsa heti kun ne ilmes-
tyivät lentokoneen ovelle, siirrettävien portaiden
yläpäähän. Marja ja Eeva eivät nykyään näyttäneet
samalla lailla kaksosilta kuin lapsina, mutta jotakin
yhteistä niissä aina erotti. Hän yritti miettiä, mitä se
oli. Ehkä tapa liikkua? Kumpikin pysähtyi vuorollaan
portaiden päähän ja arvioi selkosen pienen kylän
uutta kenttärakennusta tai lumen määrää, sitten laski
oikean kätensä kaiteelle ja laskeutui varovasti alas.
Marja laittoi kännykkänsä päälle. Toistensa oloisia ne
olivat muutenkin, saman mittaisia ja näköisiä, vaikka
Eeva olikin leikannut hiuksensa lyhyiksi, ja Marja oli
tainnut hiukan lihoa.

Lapsina, heti jatkosodan jälkeen siskot olivat kuin
kaksi killisilmäistä poronvasaa, molemmilla yllään
samanlaiset vaatteet ja samanväriset lettinauhat.
Jos äiti kutoi Eevalle villapaidan, tyttö ei suostunut
sitä käyttämään, ennen kuin Marjakin sai samanlai-
sen. Martin oli ollut pitkään vaikea erottaa siskoja
toisistaan. Hän aina hämmästeli, miten äiti tunnisti
ne pienimmästäkin, pihan toiselta puolen kantautu-
vasta olemattomasta ähkäisystä tai tavasta istahtaa

alas, vaikka välillä sekoitti hänen ja Antin äänet keskenään. Itse hän ei vielä kansakoulun alaluokallakaan osannut aina sanoa varmaksi, kumpi oli Eeva ja kumpi Marja. Sitä ne aina hämmästelivät: *Etkö sinä pöljä muka meitä tunne vaikka olet penskasta asti nähnyt?*

Suuret valonheittimet valaisivat lumen hehkuvan valkeaksi, mutta metsä lentokenttää ympäröivän aidan takana oli pimeä. Matkustajat laskeutuivat portaita kentälle ja kulkivat jonossa kohti asemahallin sitä sisäänkäyntiä, jonka päällä vilkkui sininen valo. Etelään päin lähtijät olivat jo luovuttaneet laukkunsa ja odottivat lasiseinän toisella puolen omaa vuoroaan nousta koneeseen. Ovien vieressä etummaisina tunkeilivat laskettelukeskuksesta tulleet turistit, jotka halusivat ehtiä ensimmäisenä sisään. Vasta hiljattain lasketteluun aloittaneet erotti helposti, sillä liikkeistä ja asennoista huomasi, että ne olivat käyttäneet lihaksia, joiden olemassaolosta eivät olleet aiemmin edes tiedäneet.

Paljon matkustavat paikalliset seisoivat odotustilan takaseinällä ja antoivat kiireisimpien tönä toisiaan ovien edessä. Joku päätti vielä hakea kahvin. Martti nyökkäsi lasin läpi muutamalle puolitutulle, sahan myyntijohtajalle ja osuuskaupan päällikölle. Ei hän niitä kunnolla tuntenut, vaan tiesi ainoastaan työn kautta. Kohteliaasti molemmat nyökkäsivät takaisin.

Eeva ja Marja olivat päässeet vilkkuovesta sisälle, ja Martti lähti vastaanottohallin puolelle. Pian ne saivat laukkunsa ja tulisivat. Koska he olivat viimeksi tavanneet? Oli siitä kai pitkälti päälle viisi vuotta? Siskot tulivat niin harvoin tänne koilliseen, ja hänellä itsellään ei ollut nykyään intoa matkustaa etelään. Aiemmin hän oli käynyt siskojen lasten rippijuhlissa ja häissä, mutta kun ne kaikki oli juhlittu loppuun, ei hyvää syytä lähtöön enää ollut löytynyt. Mitä hän olisi tehnyt Eevan luona Rekolassa? Kerran hän oli ollut Tikkurilassa hotellissa kolme yötä Pasin häiden aikaan ja kyllästynyt ensimmäisen päivän jälkeen. Marjan nykyisessä kodissa, eron jälkeen hankitussa, hän ei ollut edes käynyt. Joulukortit hän lähetti kuitenkin sekä siskoille että niiden lapsille. Kulkivat halvemmalla hinnalla, jos ne postitti ennen joulukuun 13. päivää.

Mutta nyt molemmat olivat täällä. Hän oli siivonnut taloaan siitä lähtien, kun oli äitiä hoitavan lääkärin kehotuksesta ilmoittanut siskoilleen, että kannattaisi tulla. Niille oli pedattu sija yläkertaan hänen omaan makuuhuoneeseensa, ja itselleen hän oli tehnyt vuoteen ensin yläkerran työhuoneeseen, mutta sitten siirtänyt sen alakerran olohuoneeseen, jottei olisi häiriöksi, jos polvet valvottaisivat tai hän yskisi yöllä. Olohuoneesta oli muutenkin lyhempi matka yöllä vessaan.

Hän oli innostunut ostamaan Halpahallista höyrypesimen ja puhdistanut sillä saunan ja suihkuhuo-

neen kaakelit, kantanut eteisen nurkkaan unohtuneen starttimoottorin autohalliin. Hän oli riemastunut talon ryhdistäytymisestä, ja siksi innostunut lisää: ostanut purkillisen maalarinvalkoista ja sutinut sen ulkoeteisen sisäkattoon, johon toissavuoden pahana jäätälvena läpi puskenut kondenssivesi oli piirtänyt raitoja. Nyt talo oli puhdas ja sitruunahajustetun pesuaineen tuoksuinen, valmis vastaanottamaan vieraita. Jääkaapista löytyi tuoreita aamiaistarvikkeita huomista varten. Leipälaatikossa pullapitkokin.

Lasiset liukuovet annostelivat matkustajia tuloaulaan. Viimein Martti erotti Eevan ja Marjan kulkevan niiden takana olevassa käytävässä häntä kohti. Molemmat vetivät perässään pyörillä kulkevaa matkalaukkua, toinen violettia ja toinen kiiltävää punaista. Siskot kulkivat hitaasti ja näyttivät syventyneen keskusteluun. Eeva kallisti päätään erottaakseen siskonsa sanat hälyisessä käytävässä ja nyökytteli, Marja puhui ja teki vapaalla kädellään tarinaansa tukevia liikkeitä, pyöräytyksiä ja tarraamista kuvaavia eleitä.

Ne puhuivat varmasti äidistä. Ainahan ne puhuivat, kun tänne tulivat. Palasivat viidenkymmenen vuoden takaisiin rooleihinsa ja jatkoivat samaa mökötystä ja silmienpyörittelyä kuin kaksitoistakesäisinä. Minkä ikäisiä he kaikki oikeasti olivat? Jos hänellä oli eläkkeeseen enää kaksi vuotta, täyttäisivät siskot tulevana keväänä jo pyöreitä.

Eeva pysähtyi liukuoven jälkeen ja etsiskeli Marttia katseellaan. Keskelle asemahallia kerääntyi lauma ulkomaalaisia turisteja, jotka selvästi nekin koettivat löytää jotakuta. Ehkä oppaan olisi pitänyt tulla vastaan? Marja huomasi Martin ensiksi ja heilautti iloisesti, selvästi kertoi sitten suunnan Eevalle, sillä sekin kääntyi häneen päin ja vilkutti. Ne molemmat lähtivät hänen suuntaansa. Martti huomasi yhtäkkiä jännittävänsä. Siskot näyttivät tyylikkäiltä huopakangastakkeineen ja pitkin hameineen, kun hänellä oli mitkäläie vanuneet siniset housut ja vanha toppatakki, jonka rinnoissa jo lopetetun firmansa logo. Pitävätköhän nuo kuusikymppisjuhlat yhdessä vai erikseen? Kutsuvatko hänetkin? Itse hän ei ollut pitänyt, eikä kukaan niiden perään ollut kysellytkään. Äitikin oli maannut sairaalan kroonikko-osastolla paikalleen käpertyneenä jo kauan.

Ulko-ovesta saapui lämpimästi pukeutunut opas, joka käveli turistien luo, otti kypärän päästään ja tervehti heitä ranskaksi. Kaikki nostivat laukkunsa ja seurasivat häntä tulohallin seinustalle. Eeva ehti ensimmäisenä Martin luokse.

– Hei.

– Hei.

Marjakin sai pujoteltua ranskalaisten lomitse heidän viereensä. Hän halasi Marttia.

– Pitkästä aikaa!

Sisko tuntui sylissä tutulta ja turvalliselta. Marja tarttui häntä olkavarsista ja veti käsivarren päähän

itsestään, tarkasteli häntä päästä varpaisiin kuin lasta.

– On se meidän Martti. Vähän vanhempi vaan kuin viimeksi. Ja laihtunutkin, reppana.

Eeva osallistui leikkiin.

– Jo sinun pitäisi löytää joku itsellesi. Jos ei muuta niin ruoanlaittajaksi.

– Kyllä meidän Martti osaa itse ruokaa laittaa, Marja sanoi ja nykäisi veljeään pois päin Eevasta, kuin pitääkseen kokonaan itsellään. – Tekihän se lapsenakin kotona ruokaa meille kaikille.

– Niin teki. Kalakeittoa ja nopposia.

Tulohallin seinustalla ranskalaiset luovuttivat laukkujaan kuljettajalle. He naureskelivat pukiessaan ylleen heitä varten tuotuja paksuja toppahaalareita ja sovittivat kypäriä, joissa oli sinisenmustat, heijastavat visiirit. Martti nosti Marjan laukun käteensä.

– Auto on tuossa melkein edessä, hän sanoi ja tavoitteli Eevankin laukkua.

– Kyllä minä tämän itsekin tuon.

He kulkivat peräkanaa ulos. Marja napitti hienon, kesäporonvärisen huopakangastakkinsa suojaksi pakkastuulen puhaltamaa kevyttä vitiä vastaan. Lumi nirskui kenkien alla. Eeva kääntyi katsomaan asemarakennusta.

– Onko tämä taas uusi? se kysyi Martilta.

– Valmistui aika vasta.

– Se oli nätti se vanha.
– Se punainen parakki?
– Ei kun se sen jälkeen. Se, jonka ovenpielissä ja kulmissa katto jatkui maahan saakka sellaisina siipinä. Muistatko Marja?

Marttikin kääntyi katsomaan.

– Niihin pakkautui talvella lumi.
– Se siinä varmaan oli ajatuksena. Että sisälle sai pujahtaa kuin lumilinnaan. Tämä uusi on tylsä, pelkkää lasia ja metallia. Tällainen voisi olla missä kaupungissa vaan.

– Ei sitä vanhaa purettu. Se on osa tätä uutta.

Autolla Martti katsasti vielä takapenkin ja nosti kuljettajan penkin alta sinne unohtuneen kuorma-liinan peräkonttiin. Hän katseli, miten turistien kuljettaja pakkasi valkoisen pakettiauton perään ranskalaisten matkalaukkuja. Niiden omistajat kuuntelivat opastusta moottorikelkkojen käytöstä. Hänen vieressään siskot pohtivat, kumpi istuu takapenkillä, ja kursailivat keskenään niin kuin aina.

– Mene sinä eteen kun olet tuollainen huonojal-kainen könkkä.

– Ei, kun sinä kun olet vanhempi.

– Niin, neljä minuuttia. Mutta sinulla on pidemmät kintut.

Ranskalaiset valitsivat pareittain moottorikelkat ja nousivat niiden selkään. Opas käynnisti ensimmäisen kelkan, antoi muille merkin ja aloitti matkan kohti umpihankista aamupimeää metsää. Muut

seurasivat oppaan kelkkaa varovasti kuin porolauma uutta kellokasta. Martti oli lukenut paikallislehdestä, että joku eräfirma oli ostanut turisteja varten parin kilometrin päästä hylätyn pienen talon, vetänyt sen ympäri piikkilanka-aitaa ja rakentanut vartiokopin. Sinne palkatulle miehelle oli puettu ylle Venäjän asepuke ja annettu käteen rynkky täynnä räkäpäitä. Kun turisteja tuotaisiin lähemmäs, sen tehtävänä olisi sytyttää valonheittimet, huudattaa sireeniä ja ampua varoituslaukauksia ilmaan, minkä jälkeen opas kääntyisi saattueensa kanssa kohti hotellia. Illalla sitten turistit innokkaina kirjoittaisivat postikortteja kotiin ja kertoisivat, miten selkosilla ajaessaan eksyivät vahingossa liian pitkälle itään.

Autojen reitti ulos parkkipaikalta oli taas vaihtunut, ja Martin täytyi kääntää parkkipaikan päässä ja lähteä päinvastaiseen suuntaan. Kuinkahan monta kertaa ne ovat muuttaneet ajoväylien suuntaa? Joka talvi ensilumen sataessa oli auraa ajaessa saanut tarkkaan varmistaa, miten päin asemalle tänä vuonna ajetaan.

Tie pujotteli läpi korkeiden metsien. Kun he kääntyivät Lentokentäntieltä Vuotungintielle, jokainen vilkaisi nopeasti oikealle, missä se jatkui kohti Venäjän rajaa ja lapsuudenkotia, mutta kukaan ei sanonut mitään. He kääntyivät vasemmalle, kohti kirkonkylää. Taivas oli vielä musta, mutta männynlatvojen takana alkoi jo valjeta. Keveä pakkaslumi pölisi auton takana. Moottori ei ollut vielä ehtinyt

kuumeta puhaltaakseen lämpöä sisätilaan. Hengitys höyrysi, mutta selässä ja pakaroissa tuntui jo penkinlämmittimen haalea hohde. Tie ohitteli jäätyneitä lampia ja kaarsi suurimmat suot. Puiden oksille oli tarttunut paksult tykkyä.

Pihatien risteyksessä Martti seisautti auton ja antoi yläkoululaisten mennä ensin ohi. Yhdelläkään niistä ei näyttänyt olevan sukkia, vaan farkkujen lahkeet päättyivät pakkasen sinistämiin, kalvakoihin nilkkoihin. Martti painoi etusormellaan vilkunvarren alas ja ajoi auton kodin portaiden eteen.

Marja nousi hitaasti etupenkiltä, otti vahvasti tukea oven reunasta sekä ovenpäällisestä kahvasta. Seisaalleen päästyään se verrytteli jalkojaan. Eeva työntyi takapenkiltä.

– Kuka nykyään auraa Riekkiin ja Kärpänkylään? se kysyi, kun pääsi autosta ulos.

– En minä tiedä, Martti sanoi.

– Et sinä kuitenkaan?

– En sen jälkeen, kun äiti siirrettiin sairaalaan. Renkinä pukkaan tyhjäksi keskustan pyöräteitä.

Hän mietti hetken, mahtoiko aurauksen jälki Riekkiin päin olla nykyään hyvää, mutta jätti sitten ajatuksen sikseen.

Marja kopisteli portailla lunta kengistään. Martti avasi ulko-oven, palasi sitten auton peräkontille ja nosti siskojen matkalaukut ulos. Eeva huomasi sen.

– Älä turhaa niitä nostele sieltä, se sanoi ja kääntyi katsomaan Marjaa. – Etkö sinä ole kertonut?

– Kertonut mitä? Martti kysyi.
– Marja varasi meille huoneen hotellista.
– Minä luulin, että te nukutte täällä.
– Helpompaa sinulle on, kun ollaan poissa jaloista.
– Olisitte nyt, kun kerrankin ollaan kaikki yhdessä.
– Se on jo maksettu se huone, Marja ilmoitti portailta. – Eikä tarvitse meidän syömisestä välittää, kun on aamupala.

Martti ei sanonut mitään, nosteli vain matkalaukut takaisin peräkonttiin.

– Voithan sinä tulla sinne aamiaiselle meidän kanssa, Eeva yritti hyvittää.

Siskot puistelivat päätä toisilleen ja kääntyivät sitten mennäkseen sisään. Martti kuuli Eevan äänen ulkoeteisestä.

– Ei ne varmasti anna hotellista huonetta ennen kello kahta. Istutaan nyt yhdessä siihen asti.

Ihminen ei voi tulla entisekseen, jos ei tiedä, kuka on ollut.

Laina on ollut jo vuosikausia muissa maailmoissa. Hän makaa sairaalassa, kun hänen ikääntyneet lapsensa tulevat vierailulle. Sisarukset Martti, Eeva ja Maija pohtivat hautajaisjärjestelyjä ja riipivät muistikuvia yhteisestä menneisyydestään.

Martti on jäänyt lapsuudenkylään pitämään äidistä huolta. Hän tekee kunnalla auraustöitä ja elelee poika-miehenä, Eevalla ja Maijalla on etelässä vilkkaat elämänsä.

Lainan tarinassa kuljetaan 2000-luvulta kohti traagisia sotakokemuksia. Partisaanien hyökkäys kesällä 1944 muutti Lainan elämän peruuttamattomasti. Hän on kieltäytynyt puhumasta tapahtuneista ja samalla vienyt muistamisen ja toipumisen mahdollisuuden myös lapsiltaan. Äitinsä kuoleman lähestyessä Martti hakee yhteyttä sisaruksiinsa ja koettaa täyttää perheen tarinan aukkokohtia, mutta onko jo liian myöhäistä?

TOMMI KINNUNEN kirjoittaa vangitsevasti naisten sodasta, puhumattomuudesta ja siitä, kuinka kuoleman läheisyys muuttaa ihmistä.

9 789510 503195